

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ ЮНАКІВ ІЗ РІЗНИМ СОЦІОМЕТРИЧНИМ СТАТУСОМ

Горбань Марія

студентка 4 курсу соціально-
психологічного факультету

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент

О.В. Мазяр

Поведінка старшокласників у конфліктних ситуаціях має особливу актуальність і становить цікавість у зв'язку з питаннями соціальної інтеграції і дорослішання. Адже нова соціальна ситуація розвитку особистості в юнацькому віці обумовлює зміни в індивідуальних особливостях особистості, в результаті чого відбувається загострення міжособистісних стосунків. Міжособистісні конфлікти – це зіткнення відмінних переконань, їхня боротьба. Тому не дивно, що юнаки по-різному відстоюють власну думку. Не останнє місце при цьому відіграє груповий статус суб'єкта. Часто старшокласнику для того, щоби захистити свої переконання, не вистачає впевненості через вплив свого групового статусу, або, навпаки, він настільки в ньому переконаний, що вступає в пряме змагання з опонентами. Такі стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях можуть закріпитися за суб'єктом і непродуктивно проявлятися далеко за межами шкільного колективу.

Соціометричний статус характеризується положенням особи в системі міжособистісних відносин, здатністю виступати референтною для інших осіб, бути обраною для спілкування. Величина соціометричного статусу юнака має значний вплив на його поведінку, а тому числі на поведінку в конфліктних ситуаціях. Зокрема, високостатусні учасники групи відзначаються готовністю співпрацювати і допомагати товаришам, що не можна сказати про низькостатусних, які не проявляють інтересу до співпраці та збереження стосунків з іншими (Є.О. Смирнова і Я.Л. Коломінський). Також С.Е. Піддубний визначає, домінуючою стратегією поведінки в конфліктній ситуації високостатусних членів групи – співробітництво.

В основу нашого дослідження було покладено припущення про те, що в юнаків із статусом «соціометрична зірка» здебільшого буде виявлятися стратегія співпраці, стратегія компромісу буде більш притаманною юнакам із соціометричним статусом «ті, яким віддають перевагу», стратегія уникнення буде частіше проявлятися у юнаків зі

статусом «знехтуваних», стратегія пристосування буде характерною для «ізолюваних», а змагання – для «відторгнутих».

З метою реалізації завдань дослідження використано методику діагностики міжособистісних відносин Дж. Морено «Соціометрія» та методику діагностики схильності до конфліктної поведінки К. Томаса.

В результаті проведеного дослідження нами встановлено, що гіпотеза підтвердилась частково. У юнаків із груповим статусом «соціометрична зірка» домінуючою стратегією поведінки в конфліктних ситуаціях є співробітництво, учні з соціометричним статусом «ті, яким відають перевагу» обирають при вирішенні конфлікту компроміс, «знехтувані» – уникнення, «відторгнуті» – пристосування й уникнення, а «ізолювані» – стратегію пристосування і компромісу. Таким чином припущення про те, що стратегія змагання буде притаманною «відторгнутим», не підтвердилось.

Застосування кореляційного аналізу дозволило встановити, що існує слабкий прямий зв'язок між соціометричними статусами юнаків та їх домінуючими стратегіями поведінки в конфліктних ситуаціях. Тобто величина статусу не є визначальним фактором обрання юнаком тієї чи іншої стратегії. Але на противагу цьому ми можемо стверджувати про існування певної тенденції серед юнаків із соціометричним статусом «ті, яким відають перевагу», у половини з яких (54%) домінуючою стратегією в конфлікті є компроміс, а у 47% «знехтуваних» – уникнення.

Отримані результати вказують на те, що високостатусні юнаки в більшій мірі зорієнтовані на конструктивні форми вирішення конфлікту, такі як стратегія співробітництво та компроміс. Вони не намагаються загострювати конфлікти, а спрямовані згладжувати їх або вирішувати конструктивно. Натомість низькостатусним членам все-таки властиве ухиляння від вирішення проблеми й погодження з позицією опонента.

Перспективою подальшої роботи ми вважаємо глибше вивчення проблеми за допомогою експериментального методу.

Список використаних джерел

1. Анцупов А. Я. Конфліктологія: Підручник для вузів / Анцупов А. Я., Шипілов А. І. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 507 с.
2. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах / Я. Л. Коломинский. – Минск : ТетраСистемс, 2001. – 431 с.
3. Поддубный С. Е. Индивидуально психологические факторы совместимости личности и малой группы // Дисс. ... канд. психол. наук. : 19.00.05. – М., 2003. – 177 с.